

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. VII. Quinam gradus sint puræ rectæque Intentionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

spargat, si post plurima data, plura promittat, & ita per argenteos gradus in sublime ascendat, aut si etiam alium loco moveat, ut ipse in eum succedat, actus sunt pessimi, tamen illud quod cupit malum non sit.

Sic alius quis causæ judiciariæ finem appetit, rem certe bonam appetit, sed quia his atque illis manus argento oblinat, & donis in suam partem trahit, ideo bonum finem pessimā liberalitate corrumpit & destruit. Non sunt facienda mala, ut eveniant bona: in copula ingredi, licet mihi, sed non per fenestras.

Sic omnes actiones quæ Christianā prudentiā carent, verā virtutis honestatem nunquam induent, etsi optimā intentione fiant. Sine prudentiā nullus actus bonus:

Matt. 10.
v. 16.

Ad Rom.
8. 10. v. 2.

Estote prout serpentes. Nec excusat dicere: Putavi sic agendum, non putavi secuturum hoc damnum, putavi hunc hominem castigandum. Erat omnino, ut dicitis, castigandus, sed non infamandus, non tam insolenter tractandus. Multi emulationem Dei habent, sed non secundum scientiam. Judæi eo ardore ferebantur in legem Moisaicam, ut ubicunque possent, honorem Christi extinctum vellent: en sub magno zelo legis, odium latebat Legislatoris. Hæresiarum, & horum assecle habuerunt zelum Ecclesiæ in pristinum nitorem reformandæ; bonus erat hic finis, bona intentio. At verò in omni ordine & status homines maledicta congerere, magistratum contumelias lacerare, minuire majestatem, odio infamabili in Pontificem pugnare, plebem in proceres armare, concitare bella, alia ex aliis mala proleminare, non erat hoc aliud facere quam quod fecit Thracius rusticus, qui cum vicinum putantem vites oleasque vidisset, ipse à stirpe omnes incidit: Ita illi. Neque excusari poterunt hæc talia, vel millies ingerendo: Putavi omnia melius cessura, non putavi tantum damni secuturum.

Frigidissimum hoc, *Non putavi*, virtutis patrocinium suscipere non potest. Turpissimam, aiebat Fabius Imperatori exultationem esse; *Non putavi*: ego turpissimam censo homini Christiano, cujus est talem imprudentiam omnem cavere.

Quod si bona intentio malam actionem nequeat in solidum corrigere, quid erit intentioni malæ malum opus addere? si bonis malè uti malum est, malis malè uti pessimum erit. Laudatur celestis sponsa à genarum pulchritudine: *Pulchra sunt genæ tuæ. Nemo pulcher*, Bernardi estimatione, cui altera gena nimium tumet, aut cetera similis est, utraque necesse est amabili colore vivat: *stude, inquit, amabili speciosas habere has genas tuas intentionis*. Nam satis non est intentionem esse bonam, sed & actio insuper bona requiritur, aut quæ saltem mala non sit. Huc nobis collineandum, ut omnia fiant à nobis intentione quam sincerissimā, nec decipi amemus tam speciosis nominibus. Tamen bona intentionis sum; ejus rei rationes mihi sunt & causæ; istud aut illud, hoc illove inductu facio. Quæro non fallamus nos ipsos; actionibus nostris honestatem verbis non conciliabimus: parum bonus est, qui ore tantum est bonus. Et verendum certe, ne sæpenumero præter blandam nobisque illudentem assentationem, nihil virtutis sit. Nimis quam frequenter judicium affectus interpellat. Et quoties vel consuetudine, vel impetu non bono in hoc aut illud ferimur, nihilominus vanè jactamus illud: *Ad Dei gloriam*. Scrutare, quæso te ipsum, mi Christiane, verène Dei gloria ad hoc te impulit: an non aliunde id voluisti? an non consuetudo aut tuus te affectus huc duxerunt? Et qui sit te ad mensam, ad ambulationes, ad animi relaxationes sic properare, imò & currere; ad ea verò quæ tui muneris, quæ virtutis sunt, vix ire, imò & serpere: sicine omnia pari passu ad Dei gloriam aggredieris? Crede mihi, hæc tales loquendi formulæ sæpe meri sunt prætextus, quibus malè facta Deo nunquam purgabimus. Repeto quod dixi: Deus columbæ vult jungi turturem, non upupam.

Cant. 4. 7.
vers. 10.
Serm. 40. in
Cant. post
med.

Experientia docet aquam ex alto defluentem, quamvis multis ambagibus cursum suum exerceat, tandem tamen ad primæ originis altitudinem ascendere, & cum ortu suo æquari. Idem pæne observare est in humanis actionibus, quæ omnes ab intentione dimanant: hæc illarum scaturigo & fons est: nam cum ratione nemo agit qui sine intentione, quod jam altior est intentio, hoc & actio. Enimvero actiones nostræ quandoque in imam voraginem se demittunt, decurruntque in profundum vallem, & velut seipsas amittunt.

Quot hodieque sunt homines religiosi, qui delicate nutriti, vestibus non nili pretiosis, mensæ non nili lautæ, actionibus solum honorificis assueti, scopas antea tractare, pavimentum verrere, ollulam vel unicam tergere, grandissimum duxissent piaculum. At cum religiosam vitam amplexi sunt, illa omnia & longè abjectiora promptissimè facere, honori ducunt & voluptati. Ita sanctus Joannes Damascenus, regius ante præfectus aula, post pannosus monachus, etiam latrinas purgare deprehensus est à magno viro. En, in quam profundam altitudinem hac aqua sese præcipitat? Verum, sicut torrens ex edito delapsus, ad suum fontem recurrit, sic & actiones istæ licet vilissimæ, quia originem habent altissimam, quia propter Deum suscipiuntur (ex hac enim intentione promanant) ideo suam originem repetunt, redeuntque ad primum fontem: à Deo à quo sumptum exordium, etiam finem capiunt & premium. Tanti refert actionibus etiam abjectissimis ad maximam nobilitatem extollendis, altissimam habere intentionem, ipsum Deum. Atque de hac locuti sumus hætenus. Superest certos in eā gradus, & quidem tres ostendere; iupremum horum omniumque cellissimum ascendere, difficile non erit volenti. Hos gradus nunc ordine assigno.

§. I.

Primus est: In omnibus rebus unicum Dei honorem sic attendere, ut omnis affectus ad caduca hæc juguletur, id solum spectando, quid placeat Deo. Quod sicut in calce, itinere longo fatigatus domum redit, omne vestium onus defluere finit, pileum deponit, pallium excutit, thoracem aperit, collare & cingulum solvit, soleas destrinxit: ita captandæ auræ se exponit. Pari modo cujus animus Deo æstuat, is facile affectum exuit, quem ad hæc fluxa prius gerebat. Bernardus de domo interiori: *Quomodo enim, inquit, perfecte diligis, aut diligaris, si in summorum desiderio ad superna non raperis? Collige teipsum ad temetipsum, & in solo divinitatis desiderio requiesce*. Atque hic dictum Augustini verissimum: *Mimus te amat, Domine, qui tecum aliquid amat*.

Esther illa imperatrix potentissima, quæ Assuerum potentem viginti septem provinciis imperantem suæ potestatis habuit, quæ omni voluptatum genere (modo voluisset) affluere potuit, nihilominus tamen: *Tu sis Domine, inquit, quod nunquam letata sis ancilla tua, ex quo huc translata sum, usque in præsentem diem, nisi in te Domine Deus Abraham*. Atque hic primus est puræ intentionis gradus, rerum conditarum oblitio.

§. II.

Secundus est, Oblivio sui ipsius. Hæc docet quæ ratio: ne quis possit suimet non meminisse, & solum inter voluptates numerare in sola Dei voluntate acquiescere: sicut etiam beatis in celo summis voluptati est, videre Dei voluntatem per universum Orbem perque ipsos interos

interos velut inoffenso pede progredientem, nec usquam quidquam reperiri, quod divina possit resistere voluntati. Inò quod missimum, voluptas illa non sic eos afficit, quòd bona possideant nunquam amittenda, quàm quòd Deus in illos benevolentissimus sit, illis maxime cupiat, illorum gaudiis plurimum faveat. Et hoc est, quod rex Hebræus David exclamat: *Confitemini Domino, quoniam bonus.* Confitemini Domino, non quia me regem fecit ex opitione, non quia me pauperem ditavit, nec ideo quia tanta insuper daturum se mihi promissit, sed, *Confitemini Domino, quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia ejus.* Hic alter pure intentionis gradus est, ab illo tamen non facile superandus, quem regium carmen sic notat: *Confitebitur tibi cum benefeceris ei.* In hoc ergo gradu & relinquit, & obliviscitur quis seipsum, quod non omnibus tam in expedito est. Non enim arduum relinquere sua, sed valde arduum relinquere se. Virtute constat hæc *sui oblitio*.

§. III.

Tertius est, cum quis servit Deo, non solum ut id Deo placeat, hoc enim nescio quid humani etiamnum retinet, sed quòd sibi sic servienti placeat Deus, vel quia Deus tam bonus est, ut nostrum obsequium dignetur approbare, eoque se capiat ac deliniri ostendar. Divinus plates: *Introibo, inquit, in potentias Domini, memorabor justitiae tuae solius. Deus docuisti me à juventute mea, & usque nunc pronuntiabo mirabilia tua.* Ego quidem homo doctus non sum, quoniam non cognovi litteraturam, sed Dei omnipotentiam ac justitiam ita capio, ut nil aliud crebrioribus usurpare possim sermonibus. Huic igitur Domino tam bono, tam potenti, tam iusto promptissime serviam & ideo serviam, quia tam & bonus, & potens, & iustus est. Bernardus: *O pura, inquit, & defecata intentio voluntatis! eò certe defecatur, quòd in eà de proprio nil jam admixtum relinquatur. Sic affici, deificari est.*

Christus primum Pontificem iussurus, quàm accuratè purissimam hanc intentionem in eo excitans: *Petre, inquit, amas me?* Hoc jam ago, ut tibi mei muneris vicariam operam commendem, measque oves committam pascendas: at hoc officio fungi, & meas partes suscipere non poteris, sine purissima intentione. Ergo, mi Petre, amas me? Nec ei Christus ante hoc munus assignavit, quàm Petrus ter aperte pronunciaisset, quo suum cor, oculi, intentio irent, dixissetque: *Domine, tu scis, quia amo te.* Demum Christus: Ergo, mi Petre, si ego tibi adeò placeo, servire mihi vis propter me, nunc tibi meum gregem committo. *Pasce oves meas.*

O Praefules, ô Episcopi & Antistites, ô Principes, ô magistratus & Praefides, ô Judices & populi Pastores, attendite quòd vestri oculi, quòd mens & intentio vestra feratur; videte quid queratis, an vos ipsos & prædam è subditis, an verò salutem & bonum subditorum: adverte an vestram potiùs causam agatis, an Reipublicæ: considerate, obsecro, num Deum Deique gloriam intentione purissimâ in omnibus spectetis. *Et nunc Reges intelligite: erudimini qui iudicatis terram.*

§. IV.

Avgustus Imperator juveni olim non optimè se gerenti missionem dedit è bello, cùmque juvenis quæreret, quid domi respondendum esset parenti? Avgustus ei iterum: *Dic, inquit, me tibi non placere.* Voluit dicere: Tu mihi non places, ideo tuâ operâ carere possum. Nos Christiani sic agamus cum Deo, ut pro se quisque sic sentiat: Domine, servire tibi cupio, & serviam tibi pro viribus, quia mihi places in omnibus eximè; ideo, mi Domine, ideo prorsus, & hac omnino intentione tibi serviam, quoad vixero, atque in hoc unum nervos omnes contendam, ut servitius tuis omnem affectum meum, meque totum impendam, quia

A tu mihi non potes non placere.

Hæc verè sincera puraque intentio, hæc Midæ virgula, inaurans omnia quæ tangit. Sed hæc intentio quia tam pura, ideo etiam tam delicata & omnis mixtura impatiens est. Norunt hortulani quosdam fructus solo ad terram casu vitari. Formosum pomum pirumve vix ullum ex arbore decedit, quin navum contrahat, & læsum se monstret. Intentio sincera tener fructus est, & Intentio unico ad terram illis corruptitur. Servire Deo, metti supplicii æterni, non veritum, nec metus hic malus est, sed tamen servilis est: nisi bonus esset, David non bene rogasset: *Confite timore tuo carnes meas.* Ajunt tamen rumptur. Theologi peccatum cum qui sic sentiret: Si inferi non essent, peccatum hoc committerem: talis enim voluntatis esset perversa. Servire Deo spe præmii æterni, melior est intentio priore illâ, nec tamen optima: *Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas in æternum propter retributionem.* Servire Deo propter Deum, hæc omnium

B optima & purissima est intentio: *Confitemini Domino, quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia ejus.* Hæc postrema intentio continuo inculcanda est omnibus: summi enim refert, quâ quis intentione sua omnia faciat; hic agitur de mercede ac præmio inexplicabili, æterno.

§. V.

Fuit qui amicorum optimo bene suasurus, ex eodem prius quæreret: Quæso te habesne argentum infectum & purum? Cui amicus: *Habeo, inquit, plus minus quingentorum florenorum.* Ille iterum: *Si me audias, ait, non id in monetam cudes, sed parabis in dona.* Donem? ait ille, non hoc mearum opum est. Ille denovo: *Mi optime amice, inquit, hac ratione donabis, & donando ditesces. Crede mihi, fœnerari est, donare in loco.* Hoc tu ages, meo consilio, malluvium unâ cum perfulorio fieri curabis è tuo argento, & donabis huic Principi. Prima à dono hebdomade, quinque millia philippeorum ad te redibunt, unâ cum gratiâ & amplis favpribus. Nisi sic fiat, domum meam oppignerò: dominus iste nil minus ferre potest, quàm gratis sibi aliquid donari, omnemque in se liberalitatem tanto fœnore compensat, ut donum ipsi oblatum decuplo tantò plus, quàm quanti est, æstimari possit. Huic ergo dona, si vis rem tuam augere amittendo. Ille ingentes egit gratias, & ejus consiliis se usum promissit. Intellexisti hoc? Eadem prorsus est ratio intentionis. Aliqui Deo serviunt, & viles abjectæque animæ plagas metuunt, gehennam formidant, verè mancipia. Alii faciunt quod alimentarii, qui ut cibaria sibi publicè loviunt, centur, omnem pecuniam expendunt, sic enim alimenta perpetua sibi comparant: ita plurimi spe præmii Deo serviunt pro cælo tanquam mercede, propriè servi. Alii denique Deo serviunt amore, ut parenti amatissimo filii. Filius impuber cùm patens convivium celebrat, inter vernas quidem adstat, & convivis ministrat, non tamen ullam mercedem cogitat: nam filius est, qui à patre suavissimum illud læpius audit: *Fili tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt.*

Tales, ô Christiani, tales omnino & nos sumus in Deum, non mancipia, non servi, sed filii, quando Deus ipse nos homunculos, terræ vermiculos, honore tanto dignatur. Nam, *videte, qualem charitatem dedit nobis Pater, ut filii Dei nominemur & simus.* Nunquid non & servus, qui plusculum ingenuitatis habet, maximi æstimat domino suo à se satisfieri, & famulatam suam probari: hoc illi contra aurum earum est. Filius ergo non maximas opes censet, placere patri? Chrysostomus: *Aliam adhuc, inquit, præter hoc ipsum quod placere mernisti, mercedem requiris? verè ignoras, quantum bonum sit, placere Deo. Esote igitur imitatores Dei sicut filii charissimi. Jucundum vobis sit, omne argentum bonorum operum Deo non vendere, sed*

Hom. c. in
ep. ad Rom.

Ad Rom.
c. 8. v. 17.

Joan. c. 6.
v. 26.

Diabolus
omnia ren-
tat ut in-
tentionem
vitiet aut
terreat.

Deo placis-
se, est mer-
ces facto-
rum maxi-
ma.

dete, sed donare, nec mercedem pro iis aut premium exigere: ita non tantum mille floreni pro centenis, sed & pro obolo tot & plures redibunt. Aptissime monens Chrysostomus: Ne putemus, inquit, nos premio carituros, si pro premio non laboremus, imò ob hoc ipsum premium erit majus. Omne enim opus, quo minus operantis luctum spectat, hoc puriorem habet intentionem, ipsumque est perfectius. Si filii & heredes, heredes quidem Dei, coheredes autem Christi.

Deus promptior est ut donum pro dono reddat, quam ut argentariam faciat & nummum commutet.

Pharaonis Egypti regis filia mercede conduxit matrem Moysi, ut parvulum illum sibi educaret, at illa non nummis persuasa, sed amore materno inducta promptissime fecit quod rogabatur. Hos tales oculos, hanc amoris intentionem vult Deus. Nam qui Deo serviunt premii spe, aut supplicii terrore, sic ei serviunt, uti nos panis & vini, non propter ipsa, sed propter nos. Hic se miscet plurimus sui amor, quem Christus suis coloribus depingens: Queritis me, inquit, non quia vidistis signa, sed quia manducastis ex panibus, & saturati estis.

S. VI.

Diabolus hac in re nihil non tentat ut intentionem aut vitiet, aut quam vitare non potest, saltem terreat. Duo quidam, in eremo, Deo magis vivebant quam sibi, magna concordia, nec minore profectu. Invidit illis cacadamon hac vitæ divitias in tanta paupertate, & ut tragulam injiceret, Angelum induit nuditissimi vultus: Ita se seniori sistens, ut rectius falleret: Nuntii non boni, inquit, bajulus tibi sum, aut certe focio tuo. Nam juvenis ille tuus in hac Dei palæstra cōmilito & focius, à Deo præcinctus, æternis flammis jam destinatus est, ideo quantumcumque bene agat, frustra agit omnia. Cohortuit ad hanc vocem senex, & O terribilem, inquit, nuntium! Ergone pessum eant huius juvenis conatus & labores tam præclari? ah, animo misereor. Hic iterum angelus ex Orco: Sciebam, inquit, non sine dolore ac gemitu te audire ista; verum divina decreta rescindi non possunt. Ita oculis se subduxit venustissima larva. Inde factum ut senex iste focium juvenem nunquam sine præfago suspirio intueretur. Observavit id tandem juvenis, nec distulit querere. Quid causæ esset, quod, quotiescumque se adpiceret, simul etiam ingemisceret? Ad quæ denuo altum ingemiscens senex: Quid jubes, inquit, infandum dolorum renovare? hic me potius tacere velis quam loqui. Ipsa hæc senis tergiversatio stimulat juvenem ad extorquendum responsum. Multis ergo precibus fatigatus senex, ut quidquid id esset eloqueretur, non sine gemitu tandem: Significatum mihi est, inquit, te damnandum, frustra pro cælo laborare. Hic juvenis singulari alacritate: O mi pater, inquit, hoc te non turbet neque affligat: ad hoc temporis Deo servii non ut mercenarius pro cælo, sed ut filius ex debito; quia ipse summum bonum est, cui ego me totum debeo, quidquid demum ille in me statuat. Admiratus senex tam sinceræ intentionis animum: Serviamus, inquit, Deo quam possumus fidelissime: bonus ille pater non poterit patrem exuere: ipsi curæ est de nobis.

Neque verò distulit Deus paternum animum monstrare in filios tam obsequentes. Brevi post submisit verum angelum, qui moneret senem, impostoris diaboli mendacis ne crederet, juvenem illum æternis præmiis à Deo destinatum esse, Deoque singularissime placere tam generosum illum in serviendo animum.

Vult ergo Deus sibi à nobis serviri, non ideo ut æternos carcere evadamus, neque ideo ut cælestia tempe habitemus, sed quia ipse dignissimus est omnium hominum & Angelorum obsequiis. Quapropter maxima recte factorum merces est, Deo placuisse. Est quidem tantæ bonitatis atque liberalitatis Deus, ut etiam mancipio-

rum inferos timentium, & servorum cælum sperantium officia non rejiciat, sed si qui servant voluntariam propositus & gratuitam servitutem, hos ut verè amantissimos filios complectitur, horum singulis amabilissimum illud respondet: Fili omnia mea tua sunt.

CAPVT VIII.

Quid sit mala INTENTIO.

Exile animalculum est crabro, illud tamen membrum quod læsit, quam dolet & ardet, quam urit, multo exilius volatile est culex; quam illi rostellum gracile? eo tamen velut siphunculo fugit sanguinem, & pars quam vulneravit, mox intumescit. Quid subtilius scorpionis aculeus? vix oculis deprehenditur, illo tamen velut gladiolo vix visibili totus homo jugulatur. Exiguam fermenti quantam farinæ massam permeat paucis horis! unicus acceti caliculus, aut modicum fellis, totum generosi vini dolium corrumpit.

Intentio mala venenum tam potens est & malignum, ut optimam quamque actionem depravet. Eginus hæc tenet de intentione bonâ, quid ea sit, & quam necessaria. Nunc porrò agemus de malâ, & ostendemus quâ ratione hoc fermentum, & fel istud pessimum optima quæque vitiet, quomodo subtilissimus hic scorpionis aculeus sine tumultu occidat.

S. I.

Statua Nabuchodonosori regi visa, prodigium erat quâ pretii, materiæ, magnitudinis, invisa profuturæ ex auro, argento, ære, ferro. Sed quia imum statum firmum non erat, quia pedes erant lutei ac fictiles, ideo pretiosam hanc molem lapillus unicus sic contrivit, ut nec testula quidem fuerit relicta, quæ posset esse usus: Tunc contrita sunt pariter ferrum, testa, æs, argentum & aurum. & redacta quasi in favillam æstivæ aræ, quæ rapta sunt vento. Ita profus mala intentio bonum opus quodcumque sic conterit, ut ei nihil penitus relinquit boni. Cujus finis malus est, & ipsum quoque malum est.

Seditiosi illi ducenti quinquaginta proceres synagogæ thus obtulerunt; quilibet horum suum habuit thuribulum. Dixisses tot esse sacerdotes, quot erant factionis huius capita. E regione horum unicus stabat Aaron. Ita utrinque ideam fecerunt, tanquam si certarent quis melius hoc officio fungeretur. Ultra parsergo vicietur magis Deo placuit? illos omnes extreme averſus est Deus, non quod eorum thuribula parum pretiosa, aut minus fragrans, sed quod intentio illorum fuerit pessima, quâ Moſen & Aaronem in odium populi trahere conabantur. Quocirca omnes hausti sunt à terra vindice, descenderuntque vivi in infernum, operiti humo, & perierunt de medio multitudinis. Thuribula eorum in laminas producta & altari affixa, ut hoc æternum monumentum esset Israël, quo commonerentur, Deum non ad actionem, sed ad intentionem respicere. Cujus finis malus est, & ipsum quoque malum est.

Ab omni ævo quanta sunt facta, & quanta etiam sunt per Orbem, quæ humanis oculis videantur optima, sanctissima, cū eadem ut pessima damnent oculi divini cernentes omnia. Et videte mihi obsecro, regium juvenem Abſalonem, quàm is humanus, quàm obſequioſus, quàm & modestus fuit? primo diluculo stetit ad portam regiam velut janitor, & ubi quispian accessit salutaturus illum, extendebat Abſalon manum suam, & apprehendens osculabatur eum. Quis unquam tegi sanguinis juvenem æqualis vidit esse humanitatis? nam si quis & negotia in aula tractaturus venisset, cum humanissime ad eum vocatum interrogabat, & quâ civitate adesset. Quod ubi cognovisset, familiarissime solatus hominem: Videntur mihi, agebat, sermones tui iusti & boni, sed non